

aantal Doopsgezinden kans om naar de Palts en andere delen van Duitsland uit te wijken.

In 1708 en volgende jaren heerste er onder de Bernse Dopers een ware wanhoopsstemming. De regering had ingezien, dat al haar pogingen deze lieden te „bekereren”, geen resultaat hadden. Zij begreep, dat, wilde zij haar eenheidspolitiek in het kanton doorvoeren, er niets anders overbleef dan deze mensen uit te wijzen. Maar zij wilde van deze deportatie toch nog financieel voordeel hebben. Dopers, die Bern verlieten, mochten niets van hun eigendommen meenemen. Onderhandelingen werden aangeknoopt met de koning van Sicilië voor de levering van een aantal galei-roeiërs, waarbij Bern politieke voordelen bedong. Met de koning van Pruisen werd onderhandeld over de levering van tweeduizend Doopsgezinden om moerassen in Oostpruisen te ontginnen, zulks tegen een belangrijke geldelijke vergoeding aan Bern. Van dit plan is echter niets gekomen. Beter slaagde een onderhandeling met de Engelse regering om de Amerikaanse kolonie Georgia met Bernse Dopers te bevolken. Eind maart 1710 werden alle Dopers, die in de Bernse gevangenissen zaten en vele anderen, die de *Täuferjäger* nog te pakken konden krijgen op schepen geladen, die de Rijn afvoeren. Het was de afspraak, dat zij in Rotterdam op Engelse schepen zouden worden overgeladen. De Nederlandse Staten Generaal, gealarmeerd door de Doopsgezinden hier te lande, verijdelden echter dit plan. Toen de schepen op 6 april 1710 te Nijmegen aankwamen, was daar een vertegenwoordiger van de Staten, die kort en krachtig aan Georg Ritter, de leider der expeditie, duidelijk maakte, dat hier in deze Verenigde Nederlanden „niemant mach worden vervolcht ofte geperturbeert van wegen der religie”, en dat derhalve de circa driehonderd gevangenen voortaan vrije mensen waren, die konden gaan waar zij wilden. Zij verlieten de schepen; enkele van hen bleven in Nederland, de meeste gingen naar de Palts. De deportatie was mislukt. De Engelse gezant in Den Haag protesteerde hevig, dreigde zelfs met oorlog, maar de Staten en in het bijzonder de raadpensionaris Heinsius hielden voet bij stuk.

Ook reeds eerder waren de Staten Generaal voor de Zwitserse Doopsgezinden in de bres gesprongen, maar hun protestschrijven, aandringend op tolerantie had in Bern geen resultaat gehad. Een speciale gezant, Adolf de Vreede, die zij in 1709 naar Bern zonden,